

Основни икономически закони и категории

Заобикалящият ни свят с цялото му многообразие е устроен така, че процесите и явленията в природата и обществото да се подчиняват на определени закони.

Наличието на закони и закономерности е открито и многократно потвърдено във физическия и биологичния свят. Това са законите на механиката, законът за съхранение и превръщане на веществата и енергията, законите за наследствеността и еволюцията на организмите. Принципната особеност на тези закони е в това, че те действат независимо от волята и съзнанието на хората, т.е. хората са способни да откриват и опознават тези закони, но не притежават възможността да ги променят.

Много по-сложно се проявяват закономерностите в областта на обществените отношения и по-конкретно в икономическите. Естествените природни процеси търпят намесата на човека. Хората са неделима част от природата, но и неотделима част от икономическата система, участвайки в икономическите процеси в качеството на производители, потребители и ръководители.

Неправомерно и нереално е да се предполага, че икономическите процеси, свързани с хората и управлявани от тях, във всичко протичат именно така, както това желаят хората. Известно е, че в икономическото поведение на хората, а заедно с тях и в отделни части на икономическата система, се наблюдават устойчиви признаци и типови свойства, напомнящи за природните закони. Например, има достатъчно основания да се твърди, че хората се стремят да увеличават своите доходи, че с ръста на доходите се променя структурата на разходите и потреблението, че значителното увеличаване на паричната маса поражда ръст на цените и дефицит на стоките, че богатите се стремят да купуват луксозни предмети, а бедните – стоки от първа необходимост.

От всичко казано може да се направи извода, че, от една страна, са налице типови признаци и общност на признаците, присъщи на “човешката икономика”, на икономическите процеси и отношения, а, от друга страна – неизбежното проникване в тях на субективното начало. Икономическите закони действат стихийно и се проявяват като външна сила, принуждаваща човека към определени действия. Те не следва да се отъждествяват с юридическите закони, субективно регламентиращи икономическата дейност.